

KRAJOWY WYKAZ ZABYTEKÓW SKRADZIONYCH LUB WYWIEZIONYCH ZA GRANICĘ NIEZGODNIE Z PRAWEM

INTERNETOWA BAZA DANYCH – WWW.OOZP.PL

Monika Barwik

Ośrodek Ochrony Zbiorów Publicznych na stronach internetowych www.oozp.pl udostępnił bazę danych krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem.

Na mocy obowiązującej od jesieni 2003 r. ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, Generalny Konserwator Zabytków prowadzi, w formie zbioru kart informacyjnych, krajowy wykaz zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem (art. 23).

W związku z decyzją Ministra Kultury powierzającą, na wniosek Generalnego Konserwatora Zabytków (na podstawie art. 96 ust. 1 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami), z dnia 1 września 2004 r., Ośrodkowi Ochrony Zbiorów Publicznych prowadzenie tego wykazu, zaistniała konieczność modernizacji istniejącej dotychczas bazy katalogu skradzionych i zaginionych dóbr kultury. Dzięki niej możliwe stało się, poszerzenie zasobów istniejącego katalogu o informacje dotyczące zabytków zabezpieczanych przez Służbę Celną i Straż Graniczną. Najważniejszą jednak zmianą związaną z prowadzeniem krajowego wykazu skradzionych lub nielegalnie wywiezionych zabytków jest wykonanie zupełnie nowego oprogramowania dotychczasowego katalogu. Sama baza danych znajduje się poza Ośrodkiem, u sprawdzonego dostawcy usług internetowych. Takie usytuowanie bazy umożliwi korzystanie z programu każdemu, kto ma dostęp do Internetu.

Tworząc nowe oprogramowanie, przyjęto kilka poziomów dostępu do bazy danych. Na każdym poziomie jest inny zakres możliwych do uzyskania informacji. Najszerszy zakres ma Policja a także Służby Celne i Straż Graniczna w stosunku do nielegalnie wywożonych zabytków. Rozszerzony dostęp do bazy przewidziany jest również dla służby ochrony zabytków. Każdy zainteresowany może uzyskać dostęp do podstawowych danych dotyczących skradzionych i poszukiwanych zabytków. Aby korzystać z Systemu należy posiadać w nim aktywne konto. W celu założenia konta należy na stronie głównej wybrać opcję DODAWANIE KONTA a następnie wypełnić for-

mularz osobowy. Wszystkie informacje można uaktualniać również w dowolnym momencie w przyszłości podczas korzystania z Systemu.

Po zalogowaniu użytkownik ma do dyspozycji następujące opcje:

ZABYTKI (baza danych zabytków z zaawansowanym mechanizmem wyszukiwania) Zgłoszenia (możliwość zgłaszania kradzieży lub nielegalnego wywozu)

PANEL ADMINISTRACYJNY (możliwość edycji swoich danych)

Po wybraniu opcji zabytki pojawia się okno z kryteriami wyboru, według których może dokonać wyszukiwania zabytków. W zależności od poziomu dostępu użytkownika liczba kategorii jak i ich zawartość jest zmienna.

Kryteria ułożone są tematycznie. Aby określić kryterium należy przy nim zaznaczyć myszką odpowiedni kwadracik. Wówczas w środkowej części okna wyświetlą się dodatkowe pola w zależności od wybranej w lewej części wartości. Mogą być to: zamknięte listy wartości do wyboru (również poprzez kliknięcie) – najważniejsze cechy opisujące zabytki są dostępne w formie słownikowej, dzięki czemu dotarcie do szukanych informacji jest szybkie a ponadto zminimalizowana jest ewentualność popełnienia pomyłki (np. literówki). Przykładami są listy: działów, przedmiotów, charakterystyk, autorów, techniki oraz dane administracyjno-geograficzne.

Wybór danego atrybutu odbywa się poprzez kliknięcie myszką w checkbox (kwadracik) przy wybranej wartości. W celu wycofania wyboru należy odznaczyć dany wiersz. Możliwy jest wybór dowolnej ilości wartości z listy. Gdy na przykład szukamy przedmiotu wykonanego ze srebra w kryterium materiał/technika dobrze jest zaznaczyć wszystkie podane w słowniku pola dotyczące srebra.

Ze względu na dużą liczbę pozycji w niektórych słownikach odświeżanie środkowej części okna może trwać do kilku sekund. Szczególnie w przypadku działu malarstwa lub rzeźby należy uzbroić się w cierpliwość. Informacja o zakończeniu procesu odświeżania jest zamieszczana w dolnym pasku stanu przeglądarki internetowej (komunikat: Gotowe).

Nie wskazane jest zatem bardzo szybkie klikanie bez upewnienia się czy dane są prawidłowo wyświetlone. Takie postępowanie może prowadzić do pomyłek i niecisłości podczas ustalania kryteriów.

– Puste pola tekstowe do wypełnienia – występują przy większości atrybutów, np. wymiary, opis, daty itp. W większości wypadków System pozwala na wpisywanie przedziałów wartości (od-do). Po każdym wypełnieniu pola lub kilku pól tekstowych należy przycisnąć klawisz dodaj. Jest to warunek dodania do wybranych kryteriów. Dzięki takiemu rozwiązaniu możliwe jest podanie wielu wartości danego atrybutu. Nie ma znaczenia wielkość wpisywanych liter. W przypadku danych tekstowych (nie liczbowych ani datowych) wyszukiwane są wszystkie zabytki, których dowolny fragment danego pola zawiera wpisaną wartość. Wybrany fragment – a więc niekoniecznie całe pole. Np. po wpisaniu **święt**, System znajdzie wszystkie zabytki zawierające w danym polu ten ciąg znaków, np. **święty**, **święta**, **świętego** itp.

Ze względu na złożoność informacji, niektóre cechy zabytków opisywane są w Systemie „wielopoziomowo”. Przykładem może być podział na DZIAŁY, a dopiero w ramach DZIAŁU na rodzaje PRZEDMIOTÓW. W takich przypadkach po wybraniu danego parametru w lewej części okna a następnie wartości w środkowej – wyświetlane są dodatkowo pola (lub listy) w prawej części okna.

Warto zwrócić uwagę na przycisk USUŃ kryteria znajdujący się w dolnej części po prawej stronie. Służy on do wyczyszczenia aktualnego zbioru wybranych kryteriów. Jest to bardzo ważne, gdyż definicje kryteriów pamiętane są podczas całego działania Systemu.

Po zdefiniowaniu wszystkich kryteriów należy przycisnąć klawisz DALEJ. Otworzy się okno do definiowania zawartości raportu. Użytkownik może wybrać kategorie z dostępnych mu informacji. Następnie przyciska klawisz Wykonaj. Po ukazaniu się listy wyselekcjonowanych zabytków należy wybrać te, które mają znaleźć się w końcowym zestawieniu i przycisnąć klawisz DRUKUJ zaznaczone. Na ekranie pojawi się

wówczas podgląd wydruku raportu, który można obejrzeć, a następnie zapisać do pliku lub wydrukować.

Jeżeli użytkownik posiada informacje o fakcie dokonania kradzieży lub próby nielegalnego wywozu zabytku, może je zgłosić administratorowi Systemu za pomocą opcji zgłoszenia. W wyświetlonym formularzu jest miejsce na podanie podstawowej charakterystyki przedmiotu jak też miejsca, czasu i okoliczności jego utraty.

Możliwe jest też wprowadzenie dowolnej liczby zdjęć lub ilustracji danego zabytku.

Obecnie katalog strat zawiera ponad 7 680 kart. Wśród utraconych zabytków dominuje malarstwo – 2 635 obrazów i rzeźba – 1 312. Informacje o zabytkach gromadzone się w 20 grupach tematycznych.

Na podstawie danych zawartych w katalogu można nie tylko ustalić, jakie zabytki są utracone i poszukiwane. Można również wskazać strukturę zagrożonych obiektów i osób, a co za tym idzie koncentrować działania prewencyjne na najbardziej zagrożonych miejscach. Do nich należą przede wszystkim prywatni kolekcjonerzy i zbieracze oraz obiekty sakralne wszystkich związków wyznaniowych. Straty, jakie ponoszą w wyniku kradzieży te dwie kategorie właścicieli zabytków stanowią prawie 70% zawartości katalogu.

Straty dzieł sztuki i zabytków zgłaszane są do Ośrodka Ochrony Zbiorów Publicznych przez Policję, służby konserwatorskie, muzea, a także przez osoby prywatne i instytucje będące właścicielami lub zarządcami zabytków. Największym problemem jest tu słaba dokumentacja opisowa i fotograficzna utraconych przedmiotów. To, czym dysponują właściciele zabytków jest w wielu przypadkach niewystarczające. Dotyczy to szczególnie prywatnych kolekcjonerów, od których otrzymujemy często jako dokumentację fotograficzną zdjęcia rodzinne, na których poszukiwane zabytki stanowią tylko niewielkie fragmenty fotografii.

Niekompletną dokumentację otrzymujemy również z obiektów sakralnych. Dotyczy to w szczególności sytuacji, w których kradzione są niewielkie detale architektoniczne z wystrojów ołtarzy czy ambon, a posiadane fotografie obejmują całe, nierzadko bardzo duże zabytki.

Dobra dokumentacja fotograficzna, umożliwiająca precyzyjną i jednoznaczną identyfikację skradzionych zabytków przekazywana jest najczęściej przez służby ochrony zabytków, gdy zabytek był wpisany do rejestru zabytków, bądź wtedy, gdy uszkodzonymi są muzea. Dlatego po raz kolejny zwracamy się z apelem do wszystkich właścicieli i zarządców obiektów zabytkowych, aby zadbali o właściwą dokumentację pozostających pod ich opieką dzieł sztuki i zabytków.

DOKUMENTOWANIE ZABYTKÓW

Pomoc w poszukiwaniu i identyfikacji

Prawidłowa karta zabytku powinna zawierać:

1. Nazwisko autora, warsztat, kraj pochodzenia
2. Datowanie
3. Wymiary, wagę
4. Materiał, technikę
5. Opis, napisy i oznakowania, znaki szczególne (np. ubytki, uszkodzenia, konserwacje, znaki umieszczone przez właściciela itd.)
6. Dokumentację fotograficzną (widoki ogólne, detale, cechy charakterystyczne, sygnatury itd.)

Obrazy powinny być fotografowane na wprost w rozproszonym świetle (światło dzienne) w celu uniknięcia odbłasków. Przedmioty trójwymiarowe należy fotografować z czterech stron. Dobrze jest przy każdym fotografowanym obiekcie umieszczać skalę, linijkę czy choćby standardowe pudełko zapatek.

Znakowanie zabytków:

Znakowanie może być jawne i utajone. Dobrze widoczne oznakowanie (np. księgozbioru), w miejscach trudnych do wyodrębnienia z całości dzieła może zniechęcić złodzieja, jeżeli ich usunięcie spowodowałoby widoczne zniszczenia i obniżyło komercyjną wartość dzieła. Znacznie większym utrudnieniem dla przestępcy jest wprowadzenie dodatkowego, utajonego znakowania. Ukrytą sygnaturą może być dowolny znak graficzny, symbol, litera itp. wprowadzony na istniejący przedmiot.

Indywidualne znakowanie przedmiotów może znacznie ułatwić ich identyfikację